

ARGEȘ

Editori:
 Consiliul Local Pitești
 Primăria Municipiului
 Pitești
 Centrul Cultural Pitești

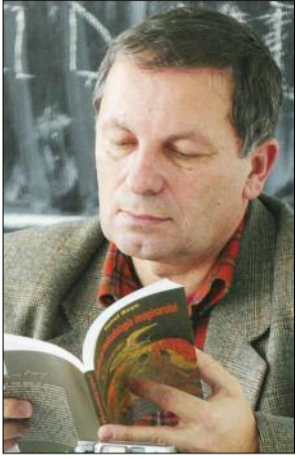
Revistă de cultură fondată în 1966 • Serie nouă
 ■ Anul XVI (LI) ■ Nr. 8 (422) ■ August 2017 ■ 4 lei ■

*Apare sub egida
 Uniunii Scriitorilor
 din România*

MAICA DOMNULUI. Icoană pe sticlă, Mănăstirea Nicula

Mihai Barbu

O dezvăluire din spatele ușilor închise:

Cum și-a petrecut Nicolae Ceaușescu ziua de 3 august 1977. La Petroșani și Lupeni...

În 1997, la 20 de ani distanță de la mare grevă de la Lupeni din august 1977, lucram la „Matinal”, unicul cotidian al Văii Jiului din acea vreme. Am răsfoit paginile ziarelor locale și centrale din anul 1977 și nu am găsit nimic privitor la ceea ce se întâmplase, cu adevărat, în Valea Jiului în acel august de foc. A fost o mare dezamăgire din punct de vedere profesional. O limbă de lemn, reportaje ditirambice despre realizări ale planului de producție, reporterii la punct fix care relatau doar succese peste succese adunate, toate, sub o lozincă generoasă care ne îndemna să dăm „Țării, cât mai mult cărbune!” Nimic despre evenimentul care a bulversat societatea românească în anii 70 ai secolului trecut. O liniște asurzitoare s-a lăsat peste Lupeni 77. Atunci ne-am făcut socoteala că dacă și noi vom proceda la fel ca cei care ne-au precedat atunci cei care vor veni după noi nu vor mai ști nimic despre lumea în care am trăit și visat. Era un ultim tren pentru a-i mai prinde în viață pe minerii care au participat, nemijlocit, la grevă și pe cei aflați de-o parte și de alta a baricadei. A fost o întreagă aventură să obținem dosarele celor care au fost condamnați pentru ceea ce s-a întâmplat în timpul grevei. A fost un punct de plecare în reconstituirea, pas cu pas, a evenimentului. Ne-am dat seama, repede, că respectivii erau doar

niște țapi ispășitori care au plătit, singuri singurei, pentru mulțimea de 30-40.000 de oameni care a participat la grevă. Am stat de vorbă cu cât mai multă lume implicată, într-un fel sau altul, la această mare mișcare de protest. Am obținut mărturii relevante dar mai exista o verigă lipsă. Cum a acționat partidul, miniștrii trimiși în Vale, Securitatea și cum s-a manifestat Ceaușescu în acea zi de foc? Toată lumea l-a văzut urcat pe ghereta paznicilor de la mina Lupeni și la balconul Casei de cultură din Petroșani. Niciodată liderul unui partid comunist, aflat la putere, nu a fost pus într-o asemenea situație-limită. Exista o singură variantă. Să fi stat de vorbă cu fostul prim secretar al partidului de pe întreaga Vale a Jiului. El a stat, nemijlocit, lângă Ceaușescu de la venirea și până la plecarea lui din Petroșani. În redacție, păreriile au fost împărțite. Cum să stăm de vorbă cu primul secretar despre greva minerilor? Latinii au o sintagmă care lămurăște situația. Dacă vrei să ai o imagine completă asupra lucrurilor atunci trebuie să ascuți și cealaltă parte. Zis și făcut. Clement Negruț a fost un om cooperant care, parcă, abia aștepta să se destăinuască și să-și ia o piatră de pe inimă. Am stat de vorbă preț de câteva zile și a ieșit un interviu lung și lămuritor. Îl vom rezuma în rândurile următoare...

Ceaușescu lasă baltă Neptun-ul (și pe Leonid Brejnev) și acceptă să vină într-o Vale care arde

În ziua de 3 august 1977, Ceaușescu a aterizat la Petroșani, pe stadionul „Jiul” (actualmente Parcul „Carol Schreter”, un fost primar al orașului), vis a vis de Casa de cultură a sindicatelor din Petroșani. (În acea vreme se zicea despre Petroșani că e singurul municipiu din România cu stadionul în buricul târgului și cu teatrul la periferie.) Șeful partidului era la Neptun și se pregătea de vizita ce urma s-o facă, în ziua de 5 august, în marea Uniune Sovietică la invitația lui Leonid Brejnev. În urma mai multor convorbiri telefonice avute pe parcursul serii și nopții de 2 august, Ceaușescu a fost convins că trebuia, neaparat, să vină la Lupeni. Liderii minerilor greviști îi duceau, sub escortă, pe

minerit erau 46. „Era o forță colosală”, apreciază Negruț. „Am exclus, cu desăvârșire, o asemenea posibilitate...”

Vine Șeful suprem. Cum îl primim?

Prima idee privitoare la primirea lui Ceaușescu a fost ca ea să se facă la Palatul Cultural din Lupeni. Acolo nu ar fi încăput mai mult de 500 de oameni iar restul ar fi rămas pe dinafară. Cum Palatul cultural era la o aruncătură de băț de Mina Lupeni, unde era adunată o mare de oameni, ideea nu era din cale afară de potrivită. Alții, din activul de partid, susțineau că primirea trebuie să se facă în aer liber. Verdeț a ascultat propunerile dar n-a zis nici da, nici ba. Până la urmă s-a ajuns la concluzia ca de primirea de la Lupeni să se ocupe cei din Lupeni iar ei, Verdeț & compania, să se ocupe de cea din Petroșani. Era, deja, ora 4-5 dimineața. S-a întocmit o listă cu participanții la adunarea de activ și cu persoanele care urmau să-l primească pe Ceaușescu pe stadion. Verdeț a fost informat că șeful statului urma să vină cu elicopterul. La 9 fără 10, Verdeț zice „hai să mergem!” și toți părăsesc biroul primului secretar. La 9 fără câteva minute, gazdele au traversat strada Republicii și au ajuns, repede, pe stadionul aflat peste drum de sediul partidului. Pe gazon era prezentă o unitate militară. Erau, toți, bărbați „unul și unul”. „Știți ceva de asta? Că nu sunt din Vale...”, îl întreabă Negruț pe Verdeț. „Cred că a rezolvat tovarășul Pană la Târgu Jiu”, i-a răspuns Verdeț.

Cum a fost posibil? Cum a fost posibil? Cum a fost posibil?

„Eu am stat de mai multe ori de vorbă cu secretarul general al partidului. Dar atunci era foarte afectat și se stăpâna cu greu. I se mișcau buzele și îi tremurau mâinile. Se vedea că e nervos, că și-a ieșit din pepeni. Copiii i-au oferit flori. I-a îmbrățișat și i-a pupat. Apoi a venit un cetățean și i-a turnat un dezinfectant să se dea pe față. Așa de tare tremura că i se vedeau stropii cum îi săreau de pe obraz. Era foarte emoționat și afectat. Extraordinar de afectat”, și-a amintit fostul prim secretar. „Cum a fost posibil așa ceva?”, l-a întrebat Ceaușescu. Negruț încearcă să explice câte ceva dar Ceaușescu nu-l lăsa să spună nimic. „Și iară mă întreabă: Cum a fost posibil? Cred că m-a întrebat de zeci de ori. Eram lângă el și la fiecare trei pași mă întreba Cum a fost posibil? De câte ori voiam să-i explic nu aveam nici un succes”. Suita traversează terenul și ajung pe platoul din fața Casei de cultură. „Aicea mergem? Aicea mă duci? Asta-i un cavou. De ce n-ați modificat-o?” „Ce să modific?” a întrebat Negruț. „Trebuie modificat acolo!” și îi arată, cu mâna, partea de jos a clădirii. „Pe atunci casa de cultură avea un brâu de marmură neagră. Și scările erau din marmură neagră. De asta a zis că-i vorba de un cavou”, mi-a explicat fostul prim secretar.

O ședință de analiză demnă de teatrul absurdului

„Ședința de la Casa de cultură s-a desfășurat după tipic. După canoanele respective. Fără nici o abatere. Nu se putea vorbi de funie în casa spânzuratului. De grevă, nimic. Nici eu n-am zis că la Lupeni arde. Că mergem, că facem, că dregem... Dar în mai multe rânduri, veneau niște oameni care-i spuneau ceva la ureche sau în trimeau câte un bilețel. Și, la un moment dat, tam-nisam, a încheiat cu două vorbe *La Lupeni!*” Ilie Verdeț, Clement Negruț plus încă o persoană (necunoscută primului secretar) urcă în mașină cu Ceaușescu. Pe drum, a fost o liniște mormântală. Nicio muzică, nicio conversație. Negruț a crezut că cei din Lupeni vor face o tribună pe platoul din fața minei, ca în 1963, când a venit în vizită Nikita Hrușcirov, primul secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Minerii au impus se se facă primirea chiar în epicentrul grevei. Ghinea, primul secretar de la Lupeni, deși era bolnav, a zis că poate el să facă primirea. Dar de data asta s-a înșelat. Omul că nu mai avea nicio putere politică. Greviștii au hotărât ca să intre pe poarta minei două, maximum trei mașini. Au intrat două și, apoi, au închis culoarul. Ghinea a rămas pe pod. Negruț își dă seama că el va fi acela care va trebui să deschidă adunarea. Verdeț i-a sugerat să dea, de la bun început, cuvântul secretarului general. Primul secretar de la Petroșani are o altă propunere în legătură ordinea cu care urma să se ia cuvântul. „Să dăm, întâi, cuvântul greviștilor în frunte cu Dobre Constantin”, a zis el. „Nu știu dacă Ceaușescu și-a schimbat vreodată părerea. Dar atunci a fost de acord.

Discursul lui Ceaușescu a fost scurt. A fost, în cele din urmă, de acord cu programul de lucru de 6 ore în loc de 8. A împăcat spiritele, le-a liniștit”, își amintește fostul prim secretar. Apoi au urcat în mașină și au plecat spre Petroșani. Negruț a venit cu o altă mașină. Mașina lui Ceaușescu pornise și el nu a mai alergat după ea. La Petroșani a fost un altfel de miting. Erau numai militari îmbrăcați în mineri și oameni aduși din tot județul. Nu erau oameni care să fi venit din proprie inițiativă. Cine a fost la Lupeni și la Petroșani a putut vedea cum poți să treci de la o stare de revoluție direct în „La Belle Epoque” (adică „Labele, poc!”, conform unui banc din epocă). Discursul de la Petroșani a fost după șablonul binecunoscut. Nu s-a pomenit nimic de Lupeni. Secretarul general a făcut doar o trimitere telegrafică la Legea 330 (cea care prelungea ieșirea la pensie a minerilor de la 50 la 52 de ani) și la noul program de lucru. „Scânteia” de a doua zi a scris doar de mitingul de la Petroșani. Pe cel de la Lupeni l-a ignorat cu desăvârșire. (În epocă circula bancul potrivit căruia dacă Napoleon ar fi avut la îndemână „Pravda” sau „Scânteia”, lumea nu ar fi aflat niciodată că a pierdut bătălia de la Waterloo...)

(continuare în p. 31)

Verdeț și Pană din ghereta paznicilor, unde erau sechestrați, până la poșta de vis a vis. Cei trimiși în Vale (Ilie Verdeț - prim vice prim-ministru, Gheorghe Pană, ministrul Muncii și, totodată, șeful sindicatelor - un paradox comunist!, Constantin Băbălău - ministrul minelor, omniprezenta Securitate - în frunte cu generalul Pleșiță) pierduseră controlul situației. În toila nopții de miercuri, Ilie Verdeț îi spune, la Lupeni, lui Clement Negruț că „Vine aici tovarășul Secretar general. Trebuie să mergem la Petroșani să organizăm primirea”. În mașina primului secretar urcă Verdeț, Băbălău și Pleșiță, în civil. În dreptul primăriei Lupeni, mașina oprește și un alt civil i s-a adresat: „Tov. general, raportezi!” Pleșiță ascultă raportul și hotărăște: „Eu rămân aici!” La ora 3 și 30 de minute, Verdeț și Negruț au ajuns la Petroșani. Ulterior, toți se reîntâlnesc în biroul primului secretar. Verdeț îi reproșează lui Negruț că dacă se gândea mai bine ar fi putut să nu aibă necazul ăsta. „La ce vă referiți? Ce să fi făcut?”, întreabă Negruț. „Trebuiau scoase gărzile!”, zice Verdeț. Primul secretar a rămas stupefiat. „Dacă aș fi făcut așa meritam, mâine, să fiu împușcat! Pe cine să scot și împotriva cui?” Verdeț iese, nervos, afară din birou. Pleșiță a profitat de faptul că au rămas singuri și a zis: „Ai făcut bine că nu ai scos gărzile!” În Valea Jiului, în acel moment, erau 50 de batalioane iar în

august 1977

reportaj